

Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΥΔΩΝΙΩΝ

Γράφει ο θεολόγος- εκκλησιαστικός- ιστορικός και νομικός
Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

Πτυχές της εκκλησιαστικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής οργάνωσης των Κυδωνιών

Οι Κυδωνιές (τουρκιστί Αϊβαλί) ευρίσκονται στα βορειοδυτικά μέρη της Τουρκίας και είναι λιμένας απέναντι της Τουρκίας και στα νότια του Αδραμυτικού κόλπου. Η όλη περιοχή ονομάσθηκε Κυδωνιές επειδή πιθανώς οι πρώτοι κάτοικοί της είχαν φυτεύσει φυτείες κυδωνιών. Κατ' άλλους έλαβε την ονομασία αυτή λόγω της υπάρξεως εκεί των ομωνύμων οστρακόδερμων, των κυδωνιών ή λόγω της ίδρύσεώς της από τους κατοίκους της Κυδωνείας Κρήτης.

Προνόμια αυτονομίας κατά την Οθωμανική αυτοκρατορία

Τον ΙΗ΄ αιώνα και συγκεκριμένα το έτος 1773 ο ιερέυς και γνωστός ως οικονόμος Ιωάννης Δημητρακέλλης (1735-1791) επέτυχε την έκδοση σουλτανικού φερμανίου διά του οποίου παρεχωρήθησαν στις Κυδωνιές εξαιρετικά προνόμια αυτονομίας μέσα στην οθωμανική αυτοκρατορία. Τα προνόμια αυτά ίσχυσαν μέχρι και την ελληνική επανάσταση του 1821. Τότε πολλοί ορθόδοξοι Έλληνες άρχισαν να συρρέουν στις Κυδωνιές από διάφορα μέρη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και κατά το έτος 1816 αναφέρονται 5-6 χιλιάδες οικίες όπου κατοικούσαν 30 ή κατ' άλλους 40 χιλιάδες κάτοικοι.

Την διοικητική εξουσία της περιοχής ασκούσαν οθωμανός διοικητής (Αγάς), ο δικαστής (καδής) και οι τελωνειακοί υπάλληλοι. Επί της ουσίας η κοινοτική διοίκηση ανήκε στους δημογέροντες, τους προεστώτες και τους δύο γραμματείς της ελληνορθόδοξου κοινότητας. Εκκλησιαστικώς την περίοδο εκείνη οι Κυδωνιές υπήγοντο στην γεροντική Μητρόπολη Εφέσου. Ο οικονόμος Ιωάννης ίδρυσε στην πόλη των Κυδωνιών τον

μεγαλοπρεπή ναό της Παναγίας των Ορφανών. Στον περίβολο του ναού εκτίσθη επίσης σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης και δύο άλλα σχολεία στους περιβόλους των δύο παλαιότερων ναών της λεγομένης Μέσης Παναγίας και των Ταξιαρχών. Στην μέση συνοικία της πόλεως ιδρύθη νέο μητροπολιτικό οικοδόμημα και πλησίον του ο νέος περικαλλής μητροπολιτικός ναός του Αγίου Γεωργίου. Ο εκ Χίου νεομάρτυς Γεώργιος, που εμαρτύρησε στις 26 Νοεμβρίου του 1807, εθεωρείτο ο προστάτης Άγιος των Κυδωνιών.

Συγχρόνως ο Οικονόμος Ιωάννης ίδρυσε στον περίβολο της Παναγίας των Ορφανών ελληνικό σχολείο που κατά τα μετέπειτα έτη εξελίχθη στην περίφημη Παιδαγωγική Ακαδημία των Κυδωνιών. Παράλληλα λειτουργούσε βιβλιοθήκη, τυπογραφείο, εργαστήριο φυσικής, μουσείο, γυμναστήριο και νοσοκομείο που ήταν το καλύτερο στη Μικρά Ασία, ύστερα από εκείνο της Σμύρνης.

Δεύτερη περίοδος ακμής των Κυδωνιών

Μετά την επανάσταση του 1821 οι κάτοικοι εγκατέλειψαν την πόλη, η οποία κατεστράφη από τον οθωμανικό στρατό. Από το έτος 1827 άρχισε η Δευτέρα περίοδος ακμής των Κυδωνιών που διήρκησε μέχρι το 1915, οπότε οι τουρκικές αρχές οδήγησαν τον Ελληνικό πληθυσμό στα βάθη της Μικράς Ασίας.

Τελικά το έτος 1919 ο ελληνικός στρατός κατέκτησε την περιοχή και ο ελληνικός πληθυσμός επανήλθε στις εστίες του. Τον Σεπτέμβριο του 1922 με την μικρασιατική καταστροφή εκενώθη η πόλη και οι Κυδωνιάτες εγκαταστάθηκαν ως πρόσφυγες στη Μυτιλήνη, την Κρήτη και την Μακεδονία.

Πνευματική ζωή των Κυδωνιών

Μέχρι το 1922 στην πόλη λειτουργούσαν 11 εκκλησίες, 2 εξωκκλήσια, 1 μετόχι της μονής Ιβήρων, 3 κοιμητήρια και πολλοί μικροί ναΐσκοι, όπου πάντοτε τελούνταν η θεία λειτουργία κατά την εορτή του Αγίου στον οποίο ήταν αφιερωμένοι. Στην πόλη των Κυδωνιών λειτουργούσαν 1 γυμνάσιο, 3 αρρεναγωγεία και 4 παρθεναγωγεία. Τα δε φιλανθρωπικά καθιδρύματα της πόλεως ήταν το νοσοκομείο, το γηροκομείο, το κοινοτικό ορφανοτροφείο και η φιλόπτωχος αδελφότης Κυριών.

Στην πόλη όμως λειτουργούσαν και αξιόλογα μορφωτικά ιδρύματα που ήταν το αγροκήπιο του γεωργικού συνδέσμου, το γυμναστήριο του γυμναστικού και ολυμπιακού ομίλου, η εμπορική λέσχη και ο σύνδεσμος των εμποροϋπαλλήλων.

Κατά τον 20ο αιώνα ο ελληνικός ορθόδοξος πληθυσμός των Κυδωνιών έφθανε τις 5.500 οικογένειες με 30.000 κατοίκους.

Ίδρυση Μητροπόλεως Κυδωνιών

Εκκλησιαστικώς, όπως προελέχθη, οι Κυδωνίες υπήγοντο στην Μητρόπολη Εφέσου. Η πόλη ήταν η εκκλησιαστική έδρα της περιοχής των Κυδωνιών με επικεφαλής τιτουλάριο επίσκοπο. Κατά το έτος 1908 οι Κυδωνιάτες εζήτησαν από το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως την εκκλησιαστική απόσπαση της περιοχής τους από την δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Εφέσου και την ανύψωση των Κυδωνιών σε ανεξάρτητη Μητρόπολη.

Τελικώς, η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά μήνα Αύγουστο του έτους 1908, ίδρυσε την νέα μητρόπολη Κυδωνιών και εξέλεξε πρώτο μητροπολίτη Κυδωνιών και εξέλεξε πρώτο Μητροπολίτη αυτής τον από Τιβεριουπόλεως και Στρωμνίτζης Γρηγόριο Ωρολογά (1908-1922). Η δε δικαιοδοσία της Μητροπόλεως περιελάμβανε 15 πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά.

Μητροπολίτες Κυδωνιών υπήρξαν μέχρι το 2012 τρεις: α) Ο Γρηγόριος Ωρολογάς (1908-1922), που εσφαγιάσθη υπό των Τσετών του Κεμάλ και είναι εθνοϊερομάρτυς της Ορθοδόξου Εκκλησίας. β) ο από Φιλαδελφείας Ευγένιος (1924 -1928), και γ) ο Αγαθάγγελος Παπαθεοδώρου (1943-1960). Έκτοτε νέος Μητροπολίτης Κυδωνιών εξελέγη, κατά τον Νοέμβριο του έτους 2012, ο Μέγας Αρχιμανδρίτης των Πατριαρχείων κ. Αθηναγόρας.